

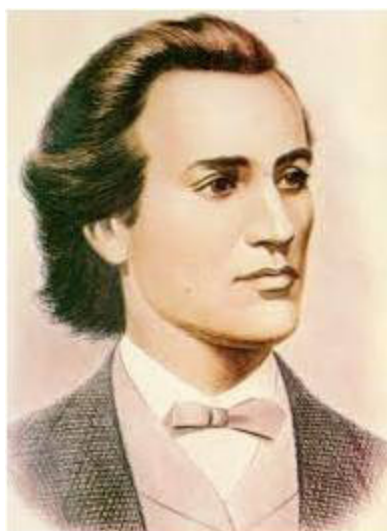
FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ DE PE LÂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

SUPLIMENT LA REVISTA "ADMINISTRAREA PUBLICĂ"

15 ianuarie - 163 de ani din ziua nașterii marelui poet național Mihai Eminescu

Poetul fără vârstă...

Poetul fără vârstă al *Lu-ceafărului* și al sonetelor, al

Scrisorilor și al romanțelor celebre *De ce nu-mi vii?...*, *Pe lângă plopul fără soț*, *Mai am un singur dor*, *Sara pe deal* etc., etc., Mihai Eminescu de mult s-a confundat dialectic și mitic cu legenda românilor de la Nistru pân' la Tisa, cu „doina” și cu „cântecul” secular-milenar al Neamului mereu netrecătoare ca răsăritul soarelui, ca dorul de viață inepuizabil și insașiabil

Lucrarea Operei Sale în Cuvânt, în Istoria și în Cultura Neamului este

El n-a fost când era, el e când nu e.
Mihai Eminescu

una interminabilă, dintotdeauna și pentru totdeauna, pentru că a fost una „de direcție nouă”, maioreșcian vorbind, național-universală. Ca și Camões pentru portughezi, ca și Shakespeare sau Byron pentru englezi, ca și Dante pentru italieni, ca și Hugo pentru francezi, ca și Pușkin sau Lermontov pentru ruși, ca și Goethe sau Schiller pentru nemți, M. Eminescu este Poetul de hotar spiritual al spațiotimpului nostru dinspre trecut,

prezent și viitor care prin orice creație poetică și epică, publicistică sau politică a ridicat valoric și literar verbul românesc la rang de înaltă și incomparabilă artă monumentală și fundamentală.

Liric de seamă printre liricii romantici ai lumii, M. Eminescu s-a manifestat și ca un poet al etnosului, prin *Doina* și *La arme*, și civilizațiilor dintotdeauna, prin *Memento mori* etc.

(Continuare în pag. 6)

Sesiunea de iarnă 2013

La data de 14 ianuarie curent, în cadrul Academiei de Administrare Publică, a dema-

ciclu de cursuri și vor susține examene de evaluare a cunoștințelor.

rat sesiunea de iarnă, care va dura până la 01 februarie 2013. Masteranzii anului I și II, învățământ de zi, vor susține o serie de examene pentru a putea accede în faza următoare a programului de masterat, iar masteranzii anului I, învățământ cu frecvență redusă, vor audia un

Obiectivul principal al sesiunii îl constituie îmbogățirea cunoștințelor teoretice în domeniul studiat, precum și dezvoltarea capacităților organizatorice. Pe parcursul desfășurării sesiunii, masteranzii vor beneficia de cursuri predate de către profesori cu o bogată ex-

periență științifico-pedagogică și practică în domeniul științelor administrative, cum ar fi: Concepții actuale ale dreptului internațional public (O. BALAN, dr. hab., prof. univ., vicerector al Academiei), Organizarea statală a puterii (V. POPA, dr. hab., prof. univ., deputat în Parlamentul Republicii Moldova), Administrația publică locală (T. DELIU, lector superior universitar, deputat în Parlamentul Republicii Moldova), Administrația publică centrală (I. DULSCHI, dr., conf. univ., director general-adjunct al Serviciului de Stat de Arhivă), Psihologia conducerii (O. STAMATIN, dr., conf. univ.), Istoria administrației publice (A. POPOVICI, dr., conf. univ.) ș. a.

Dna Maria STRECHII, director-adjunct al Departamentului

organizarea instruirii, doctor în economie, conferențiar universitar, a menționat că sesiunea

de examinare constituie o componentă importantă în procesul de pregătire a specialiștilor de înaltă calificare, capabili să contribuie la identificarea, desfășurarea și perfecționarea sistemului administrativ în țara noastră.

Vitalie NICA

„Ordinul Republicii” – deputaților-semnatori ai Declarației de Independență a Republicii Moldova

Printr-un Decret al Președintelui Republicii Moldova, Nicolae TIMOFTI, unui grup de 227 de deputați în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a douăsprezecea, semnatori ai Declarației de Independență, i s-a conferit

cea mai înaltă distincție a țării noastre – „Ordinul Republicii”.

În Decretul șefului statului se menționează că înalta distincție de stat a fost decernată „în semn de profundă gratitudine pentru contribuția la actul de proclamare a Republi-

cii Moldova ca stat suveran, independent și democratic, pentru merite deosebite în instaurarea coeziunii și concordiei în societate și activitate rodnică în vederea sporirii prestigiului țării pe plan internațional”.

Autonomia găgăuză fără modificări

Președintele Parlamentului Marian Lupu susține că sta-

tutul autonomiei Găgăuze nu poate fi modificat.

Reamintim că, recent, organizația „Consiliului Unirii” a solicitat examinarea modificării legii despre statutul Găgăuziei, pentru ca Comratul să nu aibă dreptul la autodeterminare în unele cazuri mai speciale. Drept răspuns, Marian Lupu a declarat că acei care

lansează astfel de apeluri să fie pedepsiți.

„Nici Președintele, nici Primul-Ministru, nici Parlamentul nu intenționează nici măcar să ia în considerare posibilitatea de a schimba statutul juridic special al Găgăuziei, precum și statutul Republicii Moldova. Un astfel de pas nu va fi făcut”, a menționat șeful legislativului.

Totodată, speakerul și-a exprimat regretul că există astfel de grupuri marginale care vin cu asemenea propuneri. Mai mult, Marian Lupu spune că fracțiunea parlamentară a Partidului Democrat va veni cu inițiative legislative pentru ca astfel de apeluri antistatale să fie pedepsite.

Situația din agricultură discutată la o ședință de lucru prezidată de Primul-Ministru Vlad FILAT

La ședință au participat ministrul agriculturii și industriei alimentare, Vasile Bumacov, ministrul finanțelor, Veaceslav Negruța, șeful Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, Nicolae Vicol și Președintele „UniAgroProtect”, Alexandru Slusari.

Un subiect al discuției a ținut de TVA în agricultură, termenul de restituire al căreia a fost redus de la 45 la 30 de zile. Premierul Vlad Filat a solicitat Ministerului Finanțelor instituirea unei comisii responsabile de acest proces,

care ar asigura transparența, implicarea minimă a factorului uman și respectarea termenului prevăzut de legislație în acest sens. Vlad Filat a mai solicitat Inspectoratului Fiscal Principal de Stat să dea dovadă de maximă atenție și corectitudine în procesul de administrare fiscală în general și, în mod special, în relația cu agricultorii.

„Avem nevoie de un proces transparent și obiectiv în acest sens. Situația trebuie să fie gestionată astfel încât să nu se mai permită crearea blocajelor la export sau intervenția, pe parcurs, a unor firme-fantomă”, a subliniat Primul-Ministru.

Un alt subiect al discuției a ținut de preconizata introducere a impozitului unic în agricultură. Vasile Bumacov

a prezentat un proiect de lege elaborat de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, la indicația șefului executivului. Primul-Ministru a cerut implicarea organelor responsabile în procesul de definitivare a proiectului, dar și în evaluarea factorilor de risc. De asemenea, Vlad Filat a solicitat informarea din timp a producătorilor agricoli despre aspectele ce țin de introducerea impozitului unic în agricultură.

În cadrul ședinței, Vasile Bumacov a raportat că prima tranșă a ajutorului promis de Guvern la semănatul culturii de grâu (în valoare de 120 lei per ha) a fost achitată. În total, au fost semămate 325 mii ha, cu 50 mii ha mai mult comparativ cu anul trecut. În același timp, 12 milioane de lei au

fost direcționate de Guvern întru susținerea sectorului zootehnic. Ajutoarele obținute din Polonia, Franța și Italia au fost distribuite la fermele de prăsilă.

Ministrul a spus că a doua tranșă de ajutor, în valoare de 22 milioane de lei, pentru semănatul grâului de toamnă va fi achitată la începutul anului 2013, în funcție de gradul de afectare a raioanelor. Iar 90 milioane de lei vor fi distribuite pentru cultivarea porumbului.

În cadrul ședinței, Primul-Ministru a solicitat Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare elaborarea și prezentarea la Guvern a unei strategii care ar viza proiecte concrete în domeniul irigațiilor terenurilor destinate agriculturii.

Sistemul public și drepturile omului

Anul 2012 a însemnat pentru administrația publică centrală și locală instruirea sub noi aspecte a funcționarilor publici în scopul diversificării serviciilor de calitate prestate populației. Este vorba de protecția drepturilor omului, consfințite în convențiile internaționale. În cadrul seminarelor, desfășurate pe parcursul anului de Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, a fost promovat „Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului”.

Svetlana RUSU,
consultant principal al
avocatului parlamentar,
Centrul pentru
Drepturile Omului

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului pot fi exercitate de către fiecare persoană dacă acestea îi sunt cunoscute.

În calitate de mecanism nejudiciar, un rol aparte în protecția și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului îi revine instituției ombudsmanului (avocaților parlamentari) din Republica Moldova. Avocații parlamentari sunt împuterniciți, în contextul Legii cu privire la avocații parlamentari, să asigure garantarea respectării drepturilor și libertăților cetățenilor de către autorități și persoane cu funcții de răspundere, să contribuie la repunerea în drepturi a acestora. În același timp, este de menționat că activitatea avocatului parlamentar doar completează mijloacele existente de apărare a drepturilor și libertăților omului și nu substituie competențele organelor puterii de stat.

Informarea și educarea juridică a populației privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului constituie unul din obiectivele Centrului pentru Drepturile Omului, în a cărei realizare instituția pune accent pe conștientizarea ne-

cesității de a respecta drepturile și libertățile fundamentale, în corespundere cu prevederile constituționale. Obiectivul este atins prin activități de informare și promovare a drepturilor omului, cooperare cu partenerii din țară și de peste hotare, preocupați de domeniul drepturilor omului: autorități publice, instituții și organizații de stat, private, nonguvernamentale și organizații internaționale.

În cadrul Programului comun al Consiliului Europei și Uniunii Europene pentru susținerea democrației în Republica Moldova, angajații Centrului pentru Drepturile Omului au elaborat și au editat „Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului”.

Ideea elaborării unui asemenea ghid a survenit în rezultatul analizei adresărilor parvenite către avocații parlamentari de la cetățeni, precum și al sugestiilor înaintate de reprezentanții autorităților publice locale, care, în virtutea atribuțiilor acestora, sunt obligați să respecte cu strictețe drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Anume aceste circumstanțe au constituit premisele relevante pentru elaborarea unui asemenea ghid.

Prin această lucrare ne-am propus să prezentăm într-o formă accesibilă informațiile utile pentru funcționari din cadrul autorităților publice centrale și locale, abilitați cu soluționarea problemelor de ordin juridic la nivel, precum și pentru orice altă persoană care se confruntă cu anumite probleme. Or, funcționarul public este reprezentantul statului care se află pe prima linie în procesul de interacțiune cu cetățenii și de care depinde, de o manieră definitorie, sporirea încrederii ce-

tățenilor în instituțiile statului.

Manualul include prevederi ale legislației naționale și internaționale referitoare la drepturile omului, informații utile pentru reprezentanții autorităților publice locale, abilitați de a soluționa problemele de ordin juridic la toate nivelurile. Prin realizarea acestei acțiuni, Centrul pentru Drepturile Omului și-a stabilit drept prioritate contribuirea la consolidarea rolului autorităților locale în protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale ale omului.

Unul din scopurile pentru care un funcționar public are atât dreptul, cât și obligația de perfecționare profesională continuă, este și acela că, în activitatea sa, un funcționar public se află în contact direct cu cetățenii, în sensul exercitării binelui comun.

Un funcționar public în adevăratul sens al cuvântului, trebuie ca, întâi de toate, să-și desfășoare activitatea în conformitate cu legile care îi stabilește prerogativele, având drept căpătâi al muncii sale juraământul de credință prin care a fost investit și principiile în al căror nume îndeplinește o funcție publică.

La etapa actuală se impune necesitatea de a constitui prioritățile de formare a funcționarului public cu performanțe de nivel european, astfel încât să fie conștient de faptul că se află în slujba cetățeanului și că are un rol important în procesul de armonizare cu standardele internaționale, prin punerea în practică, în mod eficient, a cadrului normativ în vigoare, precum și de a contribui la perfecționarea acestuia.

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a statuat

că responsabilitatea unui stat pe temeiul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04.11.1950 poate să fie angajată pentru actele tuturor organelor, agenților sau funcționarilor săi, cu motivarea că nu interesează rangul acestora, pentru că actele persoanelor ce acționează în cadrul funcțiilor lor oficiale sunt, în orice caz, imputabile statului căruia ele aparțin. Tocmai de aceea considerăm că acest ghid este de un real folos pentru funcționarii publici, în special, din autoritățile publice locale.

Pentru a aduce la cunoștință funcționarilor publici conținutul manualului și practicile de aplicare, Centrul pentru Drepturile Omului a organizat pe parcursul anului 2012 seminare zonale la Edineț, Bălți, Cahul, Comrat și Chișinău, cu participarea primarilor, consilierilor, asistenților sociali, polițiștilor și reprezentanților organizațiilor neguvernamentale. În cadrul întrunirilor au fost discutate mai multe aspecte privind rolul funcționarilor publici în protecția familiei și copilului, în protecția persoanelor împotriva torturii și reținerii ilegale, în asigurarea dreptului la petiționare și acces la informație. Manualul a fost distribuit participanților la întruniri, în bibliotecile raionale, precum și în cele ale instituțiilor de învățământ superior din țară, Cancelariei de Stat.

Aceste activități vor continua și pe parcursul anului 2013. Este în stadiul de elaborare Planul de acțiuni al Centrului pentru Drepturile Omului, în care vor fi prevăzute sarcini de instruire a funcționarilor publici de toate nivelurile în domeniul protecției drepturilor omului.

Monitorizarea reformei de descentralizare

Acesta a fost subiectul unui atelier de lucru, desfășurat recent, cu participarea reprezentanților administrației publice centrale și locale, mediului academic, societății civile, partenerilor de dezvoltare, precum și responsabililor din cadrul Biroului Național de Statistică. Evenimentul a fost organizat de Cancelaria de Stat cu sprijinul Programului „Consolidarea Sistemului Statistic Național” și Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI).

Participanții la atelier au analizat rezultatele evaluării surselor de date statistice disponibile în Moldova, au definitivat setul de indicatori de monitorizare a procesului de descentralizare și a impactului implementării strategiei de descentralizare

asupra grupurilor vulnerabile ale populației. Pentru a îmbunătăți disponibilitatea și calitatea informației statistice, a fost elaborat setul/matricea de indicatori de monitorizare a descentralizării. Matricea, elaborată de Cancelaria de Stat cu sprijinul Programului „Consolidarea Sistemului Statistic Național” și PCDLI, a fost structurată în patru domenii majore, în conformitate cu obiectivele descentralizării: descentralizare fiscală și financiară, descentralizare politică, administrativă și descentralizarea serviciilor.

Potrivit **Victoriei CUJ-BA, șefa Direcției politici de descentralizare din cadrul Cancelariei de Stat**, Republica Moldova nu dispune încă de suficiente date statistice dezagregate

la nivel local pentru a monitoriza impactul reformei de descentralizare asupra populației, în special, asupra grupurilor vulnerabile. „Setul de indicatori, elaborat în rezultatul unui proces consultativ amplu și analizat în cadrul atelierului, va fi recomandat pentru a monitoriza atât procesul de descentralizare, cât și dimensiunile de vulnerabilitate. Acest lucru ne va ajuta să determinăm clar și precis care este impactul descentralizării la nivel central și sectorial și, în caz de necesitate, să aducem corectările necesare. Astfel, vom putea asigura înțegrii populației, inclusiv grupurilor vulnerabile, beneficii egale de pe urma descentralizării”.

Dimensiunile de vulnerabilitate care se află în cen-

trul atenției Guvernului și care sunt reflectate în lista de indicatori statistici sunt: venituri/sărăcia, vârsta, abilitatea/dizabilitatea, religia, mediul rural, aspectele de gen și identitatea de gen, ocupația etc. Indicatorii propuși stabilesc abordări pentru a spori gradul de conștiințizare a vulnerabilității și a măsurilor care pot reduce excluziunea socială.

Experții, care au lucrat la elaborarea acestui set de indicatori, au prezentat un șir de recomandări pentru a îmbunătăți disponibilitatea și calitatea datelor statistice, pentru ca astfel să fie elaborate politici eficiente și să fie implementate activități necesare pentru bunăstarea populației.

Descentralizarea – garanție a bunăstării sociale

Andrei MARIAN,
președintele raionului
Drochia,
masterand la Aca-
demia de Administrare
Publică

Societatea modernă, caracterizată prin contradicții și pluralism, implică o mare varietate de comportamente sociale. De aceea, nu este suficientă luarea deciziilor la nivel central, ci este nece-

sară adaptarea acestora la specificul local - o transformare profundă a sistemului în sensul unei mai mari descentralizări. Aceasta din urmă, privită ca un corolar indispensabil al democrației pentru organizarea administrației publice, are aceeași pondere ca și democrația reprezentativă pentru organizarea statului.

Încă din anul 1835, în lucrarea sa, *De la democrație en Amerique*, Tocqueville a explicat, cel mai direct, necesitatea descentralizării: o putere centrală, oricât de luminată și savantă ar fi, nu poate să cuprindă toate detaliile vieții unui popor. Tendința permanentă a țărilor democratice „este de a concentra forța guvernamentală în mâinile singurei puteri care reprezintă popo-

rul”, astfel încât „libertățile provinciale” sunt singurele garanții de care dispun democrațiile pentru a se pune „la umbră față de excesul de despotism” al guvernământului statal.

Urmare celor spuse, un reper al prosperității unui stat îl constituie buna guvernare prin crearea unei administrații publice locale profesioniste și eficiente, întemeiate pe baza principiilor descentralizării, autonomiei locale și desconcentrării serviciilor publice, menite să satisfacă interesele și nevoile cetățenilor și societății. În susținerea celor menționate, vreau să aduc și afirmația „Se poate guverna de departe, dar se poate administra numai de aproape”. Or, autonomia locală prezintă avantaje sigure: asigură climatul pen-

tru ca interesele unei unități administrativ-teritoriale să se realizeze cu eforturile localnicilor, în conformitate cu specificul colectivității, interese care nu pot fi mai bine cunoscute, mai aproape și mai bine satisfăcute, decât de autoritățile proprii localității respective; este vădit interesul și inițiativele individuale ale colectivităților locale față de progresul localității.

Consider că toate eforturile trebuie să fie direcționate spre o reală, eficientă și funcțională autonomie locală, administrativă și financiară, care va avea efecte pozitive doar în condițiile în care reforma administrativă va fi implementată conștiincios, pentru că noi avem nevoie de ea.

E-documente normative în construcții

(Acces rapid și simplu la baza de date în domeniu)

Pe 10 ianuarie, curent, Guvernul Republicii Moldova a lansat primul serviciu electronic în 2013, e-DOCUMENTE NORMATIVE ÎN CONSTRUCȚII.

Platforma este implementată de Centrul de Guvernare Electronică în parteneriat cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. Noul serviciu electronic simplifică accesul la documentele din domeniul construcțiilor. Accesând portalul **servicii.gov.md**, cetățenii, funcționarii Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, experții în domeniu și agenții economici pot găsi întreaga bază de date a documentelor normative în construcții, valabilă pe teritoriul Republicii Moldova și ac-

tualizată în timp real. În aceste condiții, ei vor fi la curent cu ultimele modificări în domeniu și au acces la o sursă sigură de informații.

„Ne propunem să oferim cetățenilor condiții de activitate moderne, mai puțin birocratizate. Vrem să fim competitivi și deschiși față de cetățeni, iar noile tehnologii ne ajută să atingem acest obiectiv”, a declarat ministrul-adjunct al dezvoltării regionale și construcțiilor **Anatolie ZOLOTCOV**.

Potrivit directoarei Centrului de Guvernare Electronică (CGE), **Stela MOCAN**, accesul la servicii publice de calitate crește. Tehnologiile simplifică interacțiunea dintre cetățeni și autorități. Până în 2020, Guvernul își propune să digitalizeze toate serviciile oferite cetățenilor.

Iurie SOCOL, șeful Direcției

reglementări tehnico-economice din cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, explică de ce a fost nevoie de lansarea serviciului e-Documente normative în construcții:

„În activitățile lor, companiile de construcție și autoritățile publice locale trebuie să dispună de acces la normativele în construcții pentru ca proiectele elaborate sau aprobate să nu contravină cadrului legal și normelor de securitate în domeniu, mai ales, că țara noastră este poziționată într-o zonă cu risc sporit de seismicitate și alunecări de teren. În acest sens, este evidentă necesitatea existenței unei baze de date a documentelor nor-

mative în construcție cu acces public, actualizată permanent. Platforma creează transparență în domeniul reglementării construcției în Republica Moldova.”

Noul sistem oferă o serie de beneficii: căutarea în baza de date este mult simplificată, cetățenii au acces la discuții și dezbateri publice on-line des-

pre normativele în construcții și pot accesa documente cu drept de autor în format electronic sau tradițional.

Cor., F.P.”

Aproape jumătate dintre cetățeni sunt satisfăcuți de calitatea serviciilor electronice

În Republica Moldova, serviciile electronice sunt tot mai des accesate de cetățeni, în special de cei tineri și cei cu studii superioare. 49% dintre moldoveni sunt mulțumiți de calitatea prestării serviciilor publice electronice. Așa arată datele sondajului „Percepția, asimilarea și susținerea de către populație a e-Transformării Guvernării”, realizat în perioada octombrie-noiembrie 2012.

Potrivit studiului, aproape jumătate dintre persoanele chestionate (48%) consideră că Guvernarea electronică va aduce avantaje cetățenilor. Circa 31% dintre respondenți

susțin că sprijină cu fermitate e-Transformarea Guvernării în Republica Moldova. Aproximativ 57% dintre participanții la studiu afirmă că doresc să acceseze e-Serviciile publice prin/cu ajutorul calculatorului sau telefonului mobil, iar 60 la sută ar recomanda altora (cunoscuți, rude, prieteni) să folosească serviciile publice în format electronic.

Majoritatea cetățenilor care accesează serviciile publice electronice au vârste cuprinse între 18-35 de ani, dețin funcții de conducere în instituțiile publice și private, sunt specialiști cu nivel superior de calificare,

funcționari administrativi și au venituri de peste trei mii de lei.

Cei mai mulți dintre respondenți, care au accesat e-Servicii în ultimele 12 luni, au utilizat serviciul de verificare a facturilor fiscale – serviciu prestat de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat. Serviciul de verificare a actelor de studii, prestat de Ministerul Educației, a fost accesat de 25% dintre persoanele chestionate, iar cel de verificare a datelor personale al Întreprinderii de Stat „Registru” este utilizat de 23 la sută din respondenți.

Potrivit studiului „Percepția, asimilarea și susținerea

de către populație a e-Transformării Guvernării”, 58% din respondenți dețin cel puțin un calculator.

Sondajul anual 2012 „Percepția, asimilarea și susținerea de către populație a e-Transformării Guvernării” a fost realizat de către consorțiul Institutul de Politici Publice și Magenta Consulting la comanda Centrului de Guvernare Electronică.

Studiul a fost efectuat pe un eșantion de 3000 de respondenți și a avut drept scop determinarea nivelului de înțelegere, acceptare și susținere de către cetățeni a e-Transformării Guvernării.

Poetul fără vârstă...

(Sfârșit. Început în pag. 1)

Cel care și-a făcut din poezie o religie, un mod liric de a fi al tuturor timpurilor n-a pretins la titluri și măririi, de acea Divinitatea ni l-a ales ca Păstor spiritual-artistic, urcându-l pe bolta de azur a infinitului, a Dorului românesc în chip de Luceafăr legendar și de izvor solar-selenar al culturii în forul interior al căreia Opera eminesciană este întâistătătoare prin strălucirea, pe care i-au imprimat-o trăirile Creatorului, veacurile și milenii aliniindu-se chemărilor ei viziunare și național-universale despre imagine și idee.

M. Eminescu a cucerit de mult toate continentele inimilor și minților pământenilor alinați cu cele mai noi și mai profunde creații artistice de geniu.

Alături de cei aleși, Poetul nostru național întotdeauna va avea un loc al său stelar printre creatorii-călăuză ai neamurilor care au stat și vor sta mereu de veghe ca o pavăză la vatra și la arta cuvintelor/verbelor noastre nemuritoare, curgătoare/izvoditoare de mir

și de elixir. De unde versul eminescian este unul nu numai mitic, ci și elizeic, christic și mistic, limpede ca izvorul

și veșnic ca dorul, fremătând precum codrul, deoarece M. Eminescu, în pofida ariei înguste a limbii române, va fi întotdeauna o piatră de hotar a Culturii, a Nesfârșitului românesc la răscruce de ani și de secole, de milenii și de civilizații, dar va mai fi și o chemare dulce de a încerca acel necunoscut dar al scrisului ceresc-pământesc mereu răscolitor și înnoitor prin care a dat artei literare naționale măsura de aur de care ar vrea să se atingă, să o guste orice creator de geniu și fără de vârstă, cum este „doina” și „cântecul”, poezia vieții și viața poeziei veșnice.

Tudor PALLADI

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor,
Brațele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!
Fiarbă vinu-n cupe, spumege poculul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Vis de răzbunare negru ca mormântul
Spada ta de sânge dușman fumegând,
Și deasupra idrei fluture cu vântul
Visul tău de glorie falnic triumfând,
Spună lumii large steaguri tricolore,
Spună ce-i poporul mare, românesc,
Când s-aprinde sacru candida-i vâlvoare,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Îngerul iubirii, îngerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surâzând,
Ce pe Marte-n glorie să orbească-l face,
Când cu lampa-i zboară lumea luminând,
El pe sânu-ți vergin încă să coboare,
Guste fericirea raiului ceresc,
Tu îl strânge-n brațe, tu îi fă altare,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!
Tânără mireasă, mamă cu amor!
Fiii tăi trăiască numai în frăție
Ca a nopții stele, ca a zilei zori,
Viață în vecie, glorie, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc!

Eminescu despre Eminescu, despre țară, patriotism și limbă

Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nou de aur din marea de amar.

Geniul n-are moarte, dar nici noroc.

* * *

Sau țara aceasta să fie în adevăr românească, sau nici nu merită să fie.

* * *

Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară.

A rosti numele Basarabia e una cu a protesta contra dominației rusești. Numele „Basarab” și „Basarabeni” exista cu mult înaintea vremii în care acest pământ devenise românesc; acest nume singur este o istorie întreagă.

* * *

Nu noi suntem stăpânii limbei, ci limba e stăpâna noastră.

Limba română la sine acasă e o împărăție bogată, căreia multe popoare i-au plătit banii în aur. A o dezbrăca de averile, pe care ea le-a adunat în mai bine de 1000 de ani, înseamnă a o face din împărăteasă cerșetoare...

Nevoia de Eminescu, nevoia de eminescologie

Mihai CIMPOI,
eminescolog, academician

Nevoia constantă de Eminescu determină, în chip logic și legic, nevoia permanentă de studiu eminescologic, prin care decicul nostru gnoseologic să fie mai eficient și mai aplicat. În el bate cu adevărat inima lumii, precum spune într-o variantă a Scrisorii I; bătaile acestea, rezonate în ființa lui, devin pentru noi mai sensibile, devin o cardiogramă mundană vizibilă. Putem, astfel, ușor stabili "măririle" ei astrale și "căderile" apocaliptice, urmărite în sinusoidă dialectică în *Memento mori*.

Călinescu spunea, la finalul profundelor sale analize, că "trebuie găsit și gustat, descris și mărit, fără alte senzații decât acelea născute din respirarea lui", "izvorul tainic al efluviilor sale ascuns undeva, departe, în pădurea subconștientului lui" – "pentru ca spiritul nostru să-i

simtă densitatea și să poată pluti în el" (G. Călinescu, *Opere*, 13, București, 1970, p.643).

Acest "izvor tainic" al respirațiilor sale lirico-folozofice din "pădurea subconștientului" lui l-au căutat eminescologii români prin grile sursiere, tematice, sociologice, lansoniene, saint-beuviene, prin incursiuni insistente, de urgență labirintică în biografia interioară și în substraturile psihologice mai adânci.

Substanța medulară, acea facultăe maitresse, acel "chip" esențial, reliefat de Gundolf în cazul lui Goethe, au căutat s-o definească Maiorescu, Ibrăileanu, Iorga, Călinescu, Vianu, Caracostea, Perpessicius, iar în perioada postbelică Eugen Simion, Constantin Noica, Edgar Papu, D. Popovici, I. Negoitescu, Ioana Em. Petrescu, George Munteanu, Theodor Codreanu, Constantin Ciopraga, Svetlana Paleologu-Matta, Pompiliu Crăciunescu, Constantin Barbu, Tudor Nedelcea, Nicolae Georgescu, Gheorghe Glodeanu, Dumitru Tiutiucă, Constantin Cubleşan, George Lateș, Victor Crăciun, Dumitru Irimia, Dan Mănuță, Marin Mincu, Iosif Cheie-Pantea și mulți alții, secondați de editorii cu eforturi ciclopice de felul lui Dimi-

trie Vatamaniuc, Petru Creția, Aurelia Rusu.

Eminescologia s-a impus ca o știință universală, ca și shakespeareologia, dantologia, goetheologia, pușkinologia, pe cartogramă apărând centre de studii sau savanți dedicați studiului monografic aprofundat precum Rosa del Conte, Marco Cugno și Gisèle Vanhese (Italia), Alain Guillerrou (Franța), Klaus Heitmann, Helmuth Frisch și Michèle Matusch (Germania), Amita Bhose și Zrika Waswani (India), Iuri Kojevnikov și Elena Loghinovski (Rusia), Kopi Kucuky (Albania), Irena Harashimovici și Danuta Bienkowska (Polonia), Ilia Konev și Rumiana Lucezarova-Stanceva (Bulgaria), Libuše Wajdova (Slovacia), Libuše Valentova (Cehia), Kim-so-Song (Coreea de Sud), Sámuel Domokos și Laszlo Gáldi (Ungaria).

La împlinirea a 120 de ani de la nașterea poetului, Vladimir Streinu vorbea despre actualitatea sa care se cheamă permanentă, "opera sa compunând decisiv conștiința literară a fiecărei generații", și despre studierea operei sale din propriul impuls, fără îndemnuri comemorative și despre nevoia de poetul care, fiind măsură admisă a valorii tuturor celorlalți,

este la noi și testul de afirmare al oricărui critic. "În această perspectivă internă e de înțeles chiar timpul când criticii externi îl vor cita inevitabil printre poeții universali" (Vladimir Streinu, *Eminescu*. Arghezi, București, 1976, pag. 91).

A apărut – acum – și nevoia de comunicare între eminescologi, de dezbateri pe marginea stadiului actual al studiilor eminesciene, de sistematizare a punerilor în valoare a operei și personalității marelui poet. Ce s-a făcut? Ce mai trebuie făcut? Ce s-ar putea face?

Răspunsuri la aceste întrebări capitale ar putea să dea un Congres Mondial al Eminescologilor.

Prima ediție a și fost organizată la Chișinău, în zilele de 3-5 septembrie 2012, sub egida Academiei Române și a Academiei de Științe din R. Moldova.

Este un Congres care se înscrie cu imperativele sale în dialogul valoric european, în procesele integrative de pe mapamond, în raporturile Eu/Celălalt, pe care se axează ființa postmodernă.

E un Congres pe care îl merită cel în care a bătut intens inima lumii.

**„Literatura și arta”,
nr. 2, 10 ianuarie 2013**

Distins eminescolog

Mihai Cimpoi este unul dintre cei mai importanți eminescologi contemporani. Marele său merit este acela de a fi găsit un drum propriu într-un domeniu în care au existat înaintea Domniei sale o serie de nume de răsunet, de la Titu Maiorescu și G. Călinescu până la regretata Ioana M. Petrescu. Acest drum propriu este ontologia.

Retipărită în 1994, "fără imixtiuni ideologice", lucrarea intitulată *Narcis și Hyperion* abordează problema eului romantic eminescian. Ontologia geniului se revelează între două repere

spirituale majore: Narcis întruchipează privirea interogativă, demiurgul închis în sine, în timp ce Hyperion trimite la provocarea transcendenței, căutarea ființei prin „asaltul cerului”. *Căderea în sus a Luceafărului* urmărește drama existențială din lirica eminesciană: setea de absolut, teroarea timpului, noaptea sinelui.

Spre un nou Eminescu – titlu inerent demersului analitic – reunește – după cum ne avertizează însuși autorul – douăzeci și trei de „dialoguri cu eminescologi și traducători din întreaga lume”.

Prin studiile sale extrem de pertinente, ce se bucură azi de o binemeritată recunoaștere internațională, Mihai Cimpoi a demonstrat faptul că, depășind complexele unei „culturi mici” (după cum afirmă Emil Cioran), cultura română datorează valorii ei de vârf vocației sale europene. O asemenea vocație europeană demonstrează și academicianul Mihai Cimpoi, prin întreaga sa activitate culturală, o activitate desfășurată sub semnul mesianismului, având în vedere condițiile de azi din Basarabia.

În lucrarea sa *De la creația*

populară la postmodernism, istoricul literar Dumitru Micu îl consideră pe Mihai Cimpoi „principal factor, în prezent, al mișcării literare și chiar culturale în genere din republică”. La rândul lui, prof. univ. dr. Cornel Ungureanu, una dintre cele mai prestigioase voci ale criticii literare românești de azi, afirmă despre autorul întoarcerii la izvoare următoarele: „personaj mitologic al Basarabiei, odată cu el începe și acolo o bună așezare a criticii și istoriei literare; este eminescolog de primă linie”.

Gheorghe GLODEANU,
după revista „Limba Română”

„S.U.A. vor rămâne și de acum înainte un lider incontestabil în domeniul economiei”, *economist suedez*

Bine cunoscuta supoziție despre faptul că lumea se schimbă și că rolul de lider al economiei globale trece treptat de la S.U.A. la China și la o serie de alte țări, care se dezvoltă vertiginos, este total greșită. La această concluzie a ajuns în interviul său acordat ziarului austriac Die Presse cunoscutul economist suedez și autorul cărții **Funky Business** Kjell Anders Nordström.

În opinia sa, S.U.A. vor rămâne și pentru viitor un lider incontestabil în domeniul economiei, pentru că un imigrant care sosește în această țară, poate deveni american deja pe parcursul câtorva ani, chiar dacă nu posedă la perfecție limba engleză. „Regulile companiilor americane sunt de astfel de natură, încât pentru ele nu are importanță, din ce țară provine omul. De exemplu, ele dispun întotdeauna de un dress-cod, care poate fi citit, el fiind prezentat adeseori în ilustrații, a menționat Nordström în interviul său. Succesul este apreciat, de asemenea, cu totul formal. Se cunoaște imediat, ce

doresc de la tine și ce ți-a reușit. Aceste proporții sunt cunoscute pentru toți: bărbați, femei, americani sau străini. Lor le este indiferent cine ești tu: musulman sau lesby: dacă ești un lucrător bun, înseamnă că ești de-al lor”.

Adică în S.U.A., pur și simplu, sunt create condiții dintre cele mai bune pentru ca tinerii și cadrele cu cea mai bună perspectivă din toată lumea să aleagă în calitate de loc de muncă anume această țară. Cei mai buni studenți pleacă nu atât la recomandarea cuiva, cât din proprie inițiativă, a menționat Nordström. Astfel, 40 la sută dintre aceștia studiază peste hotare, iar celor mai buni dintre ei universitățile americane le propun să rămână.

„Timp de 10 ani și ceva Europa a exportat în S.U.A. circa 500 mii de persoane cu studii universitare, a menționat economistul, ceea ce prezintă o mare problemă pentru Europa însăși. De exemplu, firmele noastre nu-i privesc cu ochi prea buni pe cei sosiți din India. Mulți absolvenți ar dori să lucreze în compania Siemens, dar pentru a face carieră acolo, începând de la un astfel de nivel, este nevoie să cunoști foarte bine limba germană. Din această cauză ei pleacă la concurenți”.

Europa, ca să nu rămână în urmă și să se dezvolte ca

și S.U.A., trebuie să-și sporească atractivitatea, spune Nordström, în special, să-și asigure diverse libertăți, îndeosebi, libertatea de circulație. „Pentru ca o femeie din Austria să devină deputat în Parlamentul suedez. Și nu numai teoretic, dar și de facto”, a menționat economistul în interviul său.

Cât privește opinia proliferată precum că viitorul îi aparține astăzi Chinei, Indiei sau Braziliei, Nordström a indicat asupra unor limite evidente. China este o societate închisă, cu o cultură de peste patru mii de ani, acolo mai există și o dictatură feroce, ceea ce este incompatibil cu personajul inventatorului din Silicon Valley.

Nu-și face el niciun fel de iluzii nici în privința Rusiei. „Rusia nu va crea niciodată ceva valoros. Acesta este prețul, pe care țara îl plătește pentru administrarea centralizată. Doar societățile deschise, liberale și democratice ar putea crea ceva prețios. China poate lansa o producție ieftină, lucruri simple, dar ea nu poate deveni lider în dezvoltarea noilor tipuri de produse”, a explicat economistul suedez.

Conform spuselor sale, judecând după cele ce se întâmplă în Rusia, în această țară, chiar și în condițiile unei libertăți economice, este destul de complicat să consolidezi temeliile democratice. „Trebuie să existe un parlament lucrativ și un aparat polițienesc funcțio-

nal. În caz contrar, va exista doar mafie, dar nu business.” În ceea ce privește China, aici există liberalizare, dar ea se mișcă atât de încet, încât „nici D-voastră și nici eu nu vom vedea în timpul vieții noastre o Chină democratică”, a spus în încheiere economistul.

Nordström, după cum vă dați seama, a comentat destul de simplu opinia răspândită despre decesul capitalismului. Căutarea unui sistem alternativ acestuia el a explicat-o prin faptul că „de cealaltă parte iarba este mai verde”.

Trebuie să recunoaștem că versiunea lui Nordström este în contradicție cu opinia majorității experților, care anticipează niște modificări serioase în componența interpreților de pe Olimpul economic mondial. Totodată, toate argumentele citate de economistul suedez sunt suficient de logice și confirmate totalmente de practica de viață. Într-adevăr, tinerețea și inteligența, care constituie temelia oricărui proces evolutiv, aspiră la un anumit nivel de libertate și de perspectivă clar conturată. Deocamdată, modelul liberal, care este reprezentat plenar în aceleași S.U.A., nu are în acest sens concurenți pe măsură. Iar aceasta înseamnă că, din câte se pare, este destul de precoce să se vorbească despre o schimbare apropiată a liderilor dezvoltării globale.

Aleksei RÂBNIKOV

„Satul ista o avut noroc că s-o început războiul”

Despre deportările din regiunea Cernăuți (Ucraina) în anii 1944-1951 și din raioanele Briceni, Ocnița și Edineț (Moldova) în anii 1949-1951 (fragment)

(Sfârșit. Început în nr. 24, 2012)

Satul Gáy (în română - Arbureni). Nicolaie al lui Ion Scripcariu (87 de ani). 10 august 2012. Au intervievat M. Tăriță, M. Lopata și A. Mastika. În limba română, graiul nord-bucovinean. Despre lagărul de la Onega.

- Azi e 10 august 2012. Prima întrebare, cum vă amintiți de sfârșitul războiului? Adică din perioada aceea ce amintiri aveți?

- A-a-a. Din aista, de la patruzășunu încoșai?

- Da, da, da.

- Sfârșitul războiului din '41, și să vă povestesc? Războiul a fost o epocă gre' pentru omenire. O fost tare gre'. Că pe noi amu' când ne-o luat, pe noi când ne-o luat după război, încă nu era terminat războiul când ne-o... ne-o mobilizat de aici din părțile estea de Bucovina, de Moldova, din tăti părțile estea - pe moldoveni, pe români, și mai multă parte ne-o dus la lucru, știi? Nu i-o băgat în front, da o fost mari greutăți. Am fost în tăti chipurile duși. Am fost duși în Finlanda, în Onega, la lucru, pe urma frontului finlandez, cum s-o bătut cu... cu nemții, cu... cu rușii cu finii dară după război. Pe urmă ne-o mutat pe noi de acolo. Pe noi ne-o dus la lucru în... în Armenia. La „șahtele” de molibdin și... aramă, am lucrat acolo. Și-apoi prin '48 am venit, am fost eliberați de-acolo și-am venit aici, și-o început colectivizarea aici când o venit Soiuza. Rușii când o ocupat înapoi teritoriile estea s-o început colectivizarea, o fost greutăți, o fost lipsuri, o fost deportări multe. Multă lume deportată de-aici. Satu ista chiar a nostru în 41 când, înainte, dacă nu se începe războiul apă niși urmă la satul acesta nu ave să fie. Ave să fie deportat. Pentru că era români, înțelegi? Și-ave să-i ducă deportați. Mahala pin sat o luat și v-o șessute de familii o ridi-

cat pin's-o început războiul...

- Mahala?

- Poporul ista de-aiși, satul ista o avut noroc că s-o început războiul pe 22 iunie, și-o scăpat deportare. Că erau pregătite eșaloanele, vagoanele la Sadagura la gară, o rămas ii să ducă, să-i imbarce să-i ducă...

- Onega?

- Să-i ducă în Siberia, Kazahstan, Siberia. La moarti, nu la altfel, știi?

- Stați că nu v-am întrebat la început...

- Eu...

- Ziceți, ziceți.

- Nicolaie... Scripcariu Nicolaie a lui Ion.

- Câți ani aveți?

- Anul '25.

- Să Vă dea Domnul sănătate. Ziceați că i-o dus în Kazahstan, Siberia, avea să ducă și Arbureniul.

- Da, da.

După ce am venit după patru ani, după ce mi-o dat drumul de acolo, am venit aici și s-o început colectivizația. Tot o venit de-aistia că noi am fost la primărie ucraineni la Slobozia. Și ucrainenii o vrut să ne licheze de pe teritoriul acesta.

- Când o fost colectivizarea, o mai luat pe cineva la Sibir?

- Nu. După ci s-o făcut colectivizarea, o fost lumea mai... Persecuta, că știi că-n fieștecăre sat este o coadă de topor și care o spus că așa-

la politică face, că-i culac sau ceva... Asta n-o fost numai la noi, asta-n toate părțile o fost. Că fără să faci foc fum nu iese.

- Când s-o terminat războiul, v-o dus la lucru?

- În timpul războiului, în '44, ne-o luat pe noi și ne-o dus la lucru.

- Dar cum v-au luat?

- În luna lui august. Am stat până-n '48. În Armenia am fost. Ultimii de acolo am venit aca-să.

- Prima dată la Onega?

- Da, la karelo-finskaia.

- Cum, cine a venit?

- KGB-ul ne-o dus la Cernăuți la Spitalul de Ochi. Ne-o ținut trei zile, ni-o pus pe șaloane di marfari de-astea de animale și ni-o dus 13 zile până în Medvejagorsk. Acolo am lucrat la lesosplav. Scotem butilcile în apă la Onega.

- Și erau mulți moldoveni?

- 2000 eram noi într-un lagăr. 2000 de persoane, da' din 2000 o rămas vreo 500. Restul o gunoit pământul.

- Din satul Dvs. o mai fost?

- Da, o mai fost. O fost vreo 15-20 de oameni, o fost de-aiși de-aiși. O fost din Boian. Tăți ce-o fost până-n 50 de ani tăți o fost ridicați, luați...

- Și acolo cum, vă așteptau soldați?

- Acolo într-un lagăr ne-o băgat. Acolo o fost lagăr al nemților făcut și o stat prizonierii ruși. Rușii o fugărit pe nemți și-o luat lagărele ii și ni-o băgat pi noi și vecinii în lagărele șelea - o parte stau nemții, o parte stam noi, aiștia luați din partea Bucovinei. Din Moldova erau.

Omu' te fași lup și lupu' te fași om, așa o fost lumea acolo. Mulți s-o pierdut și să vă spun, mulți. Cari o avut steaua de Sus mai strălucită o scapat, da'care nu, gunoit pământul cu oameni. Îi arunca... Aruncat așa ca...

- Ce anume făceați?

- Aduce' plute de la pădure un' le tăie și noi scotem din apă. Tăiem, urcam în vagoane și dușe la fabrica de hârtie. Tăiem și încărcam. Un' le dușe în Sibiriia, Dumnezău știe, că noi nu știem.

- De dimineață lucrați?

- Acolo timpul de iarnă, să fași la 11 ceasuri ziua. Ne scote la 8 și stai în pădure pînă se fășe ziua... Așa friguri era că pocne copacii. Eu le-am spus așa - „Nu dă Doamne niși la puilul șel de șarpe să mai vie timpurile ș-așa suferințe, ș-așa greutăți”.

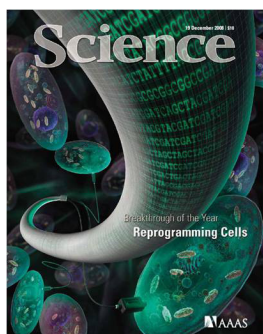
...

- Acolo cu ce vă hrăneau?

- Ei domnule, să vă spun cu ce hrăne, când am ajuns noi, eșalonul nostru. Când am ajuns noi, 2000 de oameni, o pus niște cazane, nu, război, o pus apă și-o șert apa și-o turnat crupi di soia și-n crupili șeli di soie o turnat pește, un fel de tiulkă de asta uscată. Da așaia nu mai era curată. Nu era spălată. O turnat tăt în năsip, când am luat noi oamenii, erau mai bătrîni, eu avem 19 ani, eram tânăr, înțelegi mata? Eu nu am fost osândit pentru vina mea, m-o osândit legea degeaba, nevinovat. Și lumea o făcut bunt, să vă spun și s-o întâmplat. S-o rădicat 2000 de oameni acolo și-o răsturnat cazanele șelea de mâncare. Îndată cekıştii șeia o sunat, o venit patru ștudere americane cu mitraliere pe dănele și o pus tăti roată lagărul. Și se scoală un ofițer pe mașină și zice - mi ne privezli vas tut... șob vi zdohli tut. Înțelegi? Și lumea s-o liniștit. Că de fugit n-aveai unde fugi. Acolo se bate finlandeșii, frontul era aproape de-acolo, să fugi înapoi. Unde să fugi? Ș-așa o trecut... În luna februarie ne-o pus pe tren și ne-o trimăs în teplii crai, în Armenia, Kajaranstroi, gorod Kafan. Și-acolo am lucrat, cum v-am spus, la rudnic de aramă și de aluminiu până și-am venit.

Bosonul Higgs, principala descoperire științifică a anului 2012

Prestigioasa revistă americană **Science** e de părere că descoperirea bosonului Higgs, particula considerată ca fiind cheia de boltă a structurii fundamentale a Universului, este principala descoperire științifică a anului 2012.

Existența lui a fost postulată în 1964 de fizicianul britanic Peter Higgs și de colegii acestuia Robert Brout și François Englert.

Bosonul Higgs, greu de descoperit pentru că este instabil, explică motivul pentru care anumite particule elementare au masă, iar altele nu au, relevând felul în care cele din urmă interacționează cu forțele electromagnetice pentru a forma materia din Univers.

Două echipe internaționale de fizicieni au dezvoltat, în sfârșit, existența bosonului Higgs, după o serie de experimente desfășurate la Large Hadron

Collider (LHC) al CERN, din apropiere de Geneva, care este cel mai mare accelerator de particule din lume.

În afara bosonului Higgs, revista **Science** a reținut alte descoperiri științifice demne de a fi incluse în topul său pe 2012:

- **cercetătorii japonezi au transformat celulele** susa embrionare de șoareci în ovocite viabile care au putut fi fecundate în laborator și s-au dezvoltat apoi în șoricea născuți din mame purtătoare. Această tehnică are potențialul de a reda speranța femeilor infertile.

- **sistemul complex de coborâre pe sol al robotului american Curiosity**, un fel de macara zburătoare, care a demonstrat că NASA poate să trimită, cu mare precizie, încărcături considerabile pe Marte. Această tehnică va putea fi folosită pentru viitoarele misiuni spațiale spre planeta roșie cu echipaje umane la bord;

- **o interfață creier-mășină** a arătat că pacienții paralizați pot să miște un braț mecanic doar prin activitatea mintală și să execute mișcări complexe, fiind astfel considerată o tehnologie experimentală foarte promițătoare pentru persoanele cu handicap.

Moldova avansează în clasamentul sectorului TIC

Republica Moldova se plasează pe locul 62 din 155 de state în clasamentul internațional după nivelul de dezvoltare a sectorului tehnologiei informației și comunicațiilor și pe locul 4 în clasamentul regional al țărilor CSI. Aceste date se conțin în raportul anual cu privire la monitorizarea evoluției societății informaționale la nivel mondial „Measuring the

Information Society 2012”, realizat de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor.

Primele 3 poziții în clasament au fost ocupate de Coreea, Suedia și Danemarca.

Potrivit raportului, în poziția de diminuare cu 30 la sută a prețurilor la serviciile TIC la nivel mondial, în Republica Moldova costul acestora rămâne, deocamdată, înalt în comparație cu venitul național brut pe cap de locuitor. În clasamentul

celor 161 de state după nivelul Coșului serviciilor TIC (indicele IPB), Moldova ocupă locul 105 cu o valoare de 5.9. Țările vecine, România și Ucraina, s-au poziționat pe locurile 61 și, respectiv, 62. Primele locuri în clasament după acest indice au revenit regiunii Macao (China) și Norvegiei.

„Generația Google” își pierde creativitatea și îndemânările

Unul dintre inventatorii de top din Marea Britanie, Trevor Baylis, preconizează că membrii „Generației Google”, tinerii care se bazează pe internet pentru orice, își pierd din creativitate și îndemânare. În vârstă de 75 de ani, el crede că generația următoare de inventatori nu va exista pentru că tinerii nu mai pot face nimic doar cu mâinile lor.

„Copiii trebuie învățați să facă lucruri cu mâna lor și nu să fie dependenți de telefonul mobil sau de computer. Ar trebui să utilizeze computatoarele, dar

sunt prea mulți oameni care își petrec toată ziua în fața laptopurilor. Sunt dependenți de căutările pe Google. Mulți copii vor avea „creierul mort” dacă vor deveni atât de dependenți de internet pentru că nu vor putea să facă lucruri în modul tradițional”, a spus el.

Baylis, decorat cu Ordinul Imperiului Britanic în 1997, menționează că a început să inventeze încă de la șase ani. El consideră că în școli ar trebui să fie obligatorii proiecte de îndemânare.

„Întâlnire” cu asteroizii

Pe 12 decembrie 2012, Pământul a avut parte de o „întâlnire de gradul III” cu doi asteroizi, care au trecut prin apropierea planetei noastre. Uriașul Toutatis a fost însoțit de un asteroid mai mic, numit XE54, recent descoperit.

Toutatis este un asteroid uriaș, având 4,46 km lungime și 2,4 km lățime. În comparație, roca spațială, care a dus la dispariția dinozaurilor, a avut o lățime de aproximativ 10 km. El este unul dintre cei mai mari asteroizi care s-a apropiat de Pământ, scrie National Geographic. În ziua de 12 decembrie, el se afla la peste 6,9 milioane de kilometri distanță de Terra, ceea ce, din punct de vedere astronomic, înseamnă ca „a trecut aproape” de planeta noastră.

XE54 are numai 28 de metri lățime și a trecut la o distanță de 226.000 de km de Terra.

Toutatis 4179 trece prin apropierea Terrei o dată la 4 ani.

Fiecare apropiere de Soare sau de Pământ îi schimbă puțin traiectoria, din cauza gravitației, însă aceste modificări sunt foarte importante pentru astronomi.

Aceștia cred că Toutatis s-a format din coliziunea și contopirea a doua corpuri cerești, explicându-se, astfel, forma lui bizară și diferențele mari în structura sa internă.

Astronomii ne asigură că nu există niciun pericol în privința unui eventual impact cu Terra.

Sărbători de iarnă, sărbători de suflet

Veșnicia s-a născut la sat. Lucian BLAGA

Acest crez al marelui scriitor român este și al doamnei Nina Costiuc, primarul comunei Budești, municipiul Chișinău, care și-a dedicat întreaga viață satului natal, dorindu-l mai dezvoltat, mai amenajat și mai frumos, cu oameni gospodari, satul fiind, în opinia dumneaei, acel cuib de spiritualitate națională, care ne înveșnicește neamul.

„Satul moldovenesc este locul care respiră și trăiește odată cu fiecare, locul care vorbește despre viață, despre puterea omului de a stăpâni și de a cunoaște, în care valorile morale și spirituale se păstrează și se perpetuează”.

Unul dintre cei mai longevivi primari din republică, fiind la al cincilea mandat, dar și cu practică anterioară în administrația publică locală, doamna

Nina Costiuc, pe lângă multitudinea de planuri și proiecte de amenajare a satului, are o prioritate a sa – de a promova în permanență valorile morale și spirituale, de a le altui tinerelor generații. Și așa s-a ajuns ca frumoasele sărbători creștine să aibă o conotație nu numai locală, dar și intercomunitară. După cum a devenit și cea de Crăciun și Anul Nou cu denumirea „Bună seara lui Ajun”, care s-a desfășurat în incinta Căminului cultural și al Centrului pentru copii și tineret din Budești pe 29 decembrie 2012, fiind un eveniment dedicat bogăției etnografice și folclorice, un buchet de colinde cu obiceiuri și tradiții de iarnă, ce pune în valoare moștenirea rurală și culturală a localităților Republicii Moldova. Un alt scop al acestor evenimente,

mai completează primarul, este de a promova comuna Budești ca destinație turistică.

autohtone. De data aceasta, oaspeții noștri au fost Vladimir Ciobanu, primarul comunei

„Tradiție a devenit și faptul, spune dna N. Costiuc, că la aceste evenimente culturale de fiecare dată participă și prieteni din afara localității, oameni devotați obiceiurilor și tradițiilor

Suhuluceni, raionul Telenești, Anatolie Vîntu, primar de Boșcana, raionul Criuleni, cu colectivele artistice.

(Continuare în pag. 12)

Acțiuni culturale de bună vecinătate

Anatolie VÎNTU,
primar de Boșcana,
Criuleni

În cadrul acțiunii culturale, organizate la Centrul pentru Copii și Tineret „Jurgens” din comuna Budești, municipiul Chișinău, am participat împreună cu colegii din ansamblul vocal de bărbați „Cavalerii armoniei” și am prezentat asistenței o suită de colinde, niște cântece populare, precum și urături de Anul Nou, toate acompaniate instrumental. Prin aceasta mi-am onorat promisiunea, dată anterior omologului meu, dnei

primar Nina Costiuc, de a-i aduce în comunitatea sa vestea nașterii Mântuitorului Iisus Hristos, precum și atmosfera sărbătorilor de iarnă. Ca practică administrativă, apreciez înalt acțiunea culturală ca fiind foarte binevenită, prin aceasta se întăresc relațiile de cooperare, dar și de bună vecinătate, în cazul nostru, autoritatea publică locală se apropie de cetățeni.

În ceea ce privește comuna Boșcana, la fiecare început de an organizăm la Casa de cultură concerte, dedicate sărbătorilor de iarnă, la care participă colectivele artistice ale Casei de cultură, dintre care trei poartă titlul de model, fiind atestate de Ministerul culturii. Eu deja al doilea an îmi salut și-mi felicit consătenii și oaspeții în costum popular, după care încântăm publicul cu melodiile populare ale sărbătorilor de iarnă, după tradițiile și obiceiurile din sat.

Parteneriat care îmbogățește

Vladimir CIOBANU,
primar de Suhuluceni,
Telenești

Am primit cu bucurie invitația doamnei Nina Costiuc de a participa la evenimentul cultural „Bună seara de Ajun”, desfășurat în comuna Budești, municipiul Chișinău. A fost un bun prilej de a demonstra valorile culturale ale comunei noastre prin ansamblul de artiști amatori „Moștenitorii”, dar și de a prelua din bogata experiență a primăriei Budești privind promovarea tradițiilor

și obiceiurilor populare. A fost o seară memorabilă, o seară de suflet, unde am savurat cu toții eternele melodii ale etnosului popular.

Ne-a impresionat mult Căminul cultural și Centrul pentru Copii și Tineret de aici, unde sunt toate condițiile pentru dezvoltarea activităților culturale. Un asemenea centru ne dorim și noi. Și preluând din experiența primăriei Budești, cu care am stabilit bune relații de parteneriat, suntem în căutarea de parteneri și de donatori, care să ne ajute să reconstruim Casa de cultură, să creăm condiții optime pentru activitatea culturală din sat. Că avem entuziaști și ambițioși artiști amatori, exemplul fiind și ansamblul nostru „Moștenitorii”, dar și colectivele de tineret de la școală, care pot contribui la promovarea valorilor culturale și spirituale ale poporului nostru.

Sărbători de iarnă, sărbători de suflet

(Sfârșit. Început în pag. 11

În cadrul evenimentului a avut loc parada portului popular și a costumelor specifice tradițiilor și obiceiurilor de iarnă – Capra, Ursul, Călușii, a evoluat orchestra Misiunii Creștine de binefacere “Armata Salvării” în comun cu membrii cercului “Fanfara”, dirijată de M. Ciobanu, ansamblul de dansuri populare “Budeștenii”, coregraf R. Tărăța, copiii încadrați în activitatea cercurilor: folcloric - conducător S. Bursacovschi, “Arta vorbirii” - conducător V. Vârticuș, dans sportiv - coregraf V. Stavarachi. Menționez că au dat dovadă de un atașament deosebit angajații Centrului pentru Copii și Tineret și ai Căminului Cultural: directorii instituțiilor A. Grati, A. Cristoi, conducătorii N. Majeru, A. Romaniuc, I. Pavalachii, I. Capița, S. Craciun, regizorul festivalului “Bună seara lui Ajun” M. Curchi – masterand, anul II, al Academiei de Muzică, Teatrul și Arte Plastice din capitală.

De o evoluare deosebită și o apreciere înaltă a publicului pe scena Budeștiului s-au bucurat ansamblul vocal “Cavalerii armoniei” din satul Boșcana, Criuleni, și ansamblul folcloric “Moștenitorii” din satul Suhuluceni, Telenești. Participanții au

fost menționați cu suvenire și diplome de excelență.

În cadrul festivalului au răsunat urături, colinde, au fost organizate jocuri distractive cu publicul și în final toți împreună au interpretat colindul “La mulți ani!”.

Aceste evenimente sunt adevărate sărbători de suflet

nomici, locuitorii satului, care vin cu propuneri și donații, având ca scop dezvoltarea abilităților artistice ale copiilor și tinerilor, promovarea lor pe plan local, național și internațional, pentru o bună creare a imaginii pozitive a întregii localități.

Pe parcursul anului 2012 tinerii de la noi au făcut de

trasează planuri ambițioase de promovare a valorilor naționale, a tradițiilor și obiceiurilor populare.

„An de an primăria caută noi căi de promovare și valorificare a patrimoniului cultural și spiritual al baștinei și neamului. “Cine caută găsește”, “Bate și ție se va deschide” sunt motto-uri-

le zilnice ale activității noastre. Cu toate că bugetul local este auster, suntem siguri că și în acest an vom găsi sursele necesare pentru a face față cu demnitate provocărilor vieții cotidiene. Nu numai cu pâine omul este sătul, viața spirituală este prioritară, de aceea primăria comunei Budești, împreună cu echipa formată de ani de zile, cu voluntarii, care cu plăcere lucrează

cot la cot în domeniul cultural – sportiv, va promova în continuare imaginea localității pe plan național și internațional și va implica cetățenii mai activ în organizarea unei vieți culturale interesante.

La început de An Nou, 2013, permiteți-mi să aduc o urare tuturor celor implicați în activitățile APL: să dați dovadă de profesionalism și curaj în procesul decizional, să gândiți pozitiv, să puteți asculta și învăța de la cetățeni arta de a conduce pentru prosperarea noastră.

La mulți ani!”

Ion AXENTI

pentru locuitorii satului, care nu numai că sunt spectatori fideli, dar și conlucrează activ cu primăria, pentru ca sărbătorile să fie organizate la cel mai înalt nivel. Doamna primar se referă și la alți parteneri, inclusiv de peste hotare, la modalitățile de conlucrare cu ei pentru organizarea manifestărilor culturale din sat.

„În organizarea și desfășurarea activităților culturale, dar și sportive, menționează dna N.Costiuc, primăria lucrează în parteneriat cu Liceul Teoretic Budești, Centrul pentru copii și tineret, Căminul cultural. Sunt antrenați benevol agenții eco-

schimb de experiență și au evoluat pe scenele din străinătate în cadrul sărbătorilor organizate de localitățile înfrățite cu comuna Budești. Colectivele noastre artistice au participat în cadrul unui proiect muzical din Ale Kommun (Suedia), la celebrarea a 1000 de ani ai orașului Kaufungen (Germania), la festivalul „La Fiesta” din Bertinoro (Italia). La Cumpăna (România) am participat la Festivalul Internațional “Hora prieteniei” și la zilele recoltei - “Rodul Pământului”.

Și pentru anul curent, dar și pe viitor, primăria Budești își

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu PÎSLARU - redactor, designer

Vitalie NICA - redactor

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 340.

Dat la tipar 14.01.2013

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

